

BROOR

Tevens verschenen bij *CeTeS.nl*:

Coen Theelen, *Onze Frits is een teckel* (2008)

Coen Theelen

BROOR

Romoirs omtrent een nondescript

2017

Beek, Limburg

Copyright © 2017 Coen Theelen
www.cetes.nl
Eerste druk: april 2017
Druk: Schrijen-Lippertz Media Nova BV
Omslag: Harry Schmeits
Opmaak: Schmeits Multi Media

ISBN 9789079608003
NUR 320

Het boek *Broor* is gecategoriseerd onder NUR-code 320. Dat wil zeggen, literaire non-fictie. Een schrijver kan dan uitgaan van werkelijke personen en/of situaties in het verleden of het heden maar zet personen om in personages en laat situaties, gebeurtenissen en dialogen een eigen fictionele richting nemen al naargelang associaties en fantasie hun werk doen alsmede de structuur van het verhaal zijn eisen stelt. Zodoende is het boek *Broor* vooral een verhaal met eventueel ingesloten verhalen.

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de schrijver.

I am nothing; I see all. (Emerson, Nature, 1836)

Freedom consists in the recognition of borders. (Krishnamurti, 1972)

Hersenontwikkeling is vanaf het begin voor honderd procent gebaseerd op de interactie tussen erfelijkheid en omgeving.

(Dick Swaab, *Ons creatieve brein*, 2016)

Inhoud

De kamer	9
De flat	11
Toppie	24
SEH	32
Eten en slapen	39
Bee	46
Fred en Jos	53
Toppie op Facebook	73
Avanza	82
Gesprek Avanza	92
Salieri	111
Klokkenspel	129
Revalidatie	142
Dood?	149
Balzac College	162
Maandagavond	180
Hondje 'weggemaakt'	190
Houdini	199
Maria / Foto's	209
Uitvaart en Avanza	222
Afscheid	235
As	239
Liefde	246
Compulsies	263
Het rouwhuis	271
De flat	277
De kamer	283

Voor mijn kinderen

De kamer

Het was al donker aan het begin van de avond. De oudere man stond in de verlichte hal van zijn semibungalow nabij een bedrijventerrein aan de rand van het dorp. De voordeur was nog open. Hij wilde hem net gaan sluiten. De mensen waren twee minuten weg. Er kwam nog iemand over het licht olopende pad van de voortuin.

‘Ik ben geen familie van hem maar zou ik toch nog even bij hem mogen?’ vroeg ze.

De oudere man zag een zeer aangedane vrouw van tussen de vijftig en vijfenvijftig. Haar jukbeenderen en wangen waren nat, haar ogen waren rood en omfloerst. Ze had een spits gezicht en erg dunne lippen. Haar haar was lang en vol en had alle tinten grijs, van wit naar donker en terug. Ze probeerde ferm en gedickeerd te praten, waarschijnlijk zoals ze gewoon was te doen. Maar het lukte niet. Een rode roos in haar hand. Het gaf haar iets nederigs maar de urgentie was duidelijk. Zij leek er zich wat ongemakkelijk bij te voelen. Ze zag er niet heel verzorgd uit. Toch moest ze mooi zijn geweest, dacht de man.

Officieel was slechts eenmalig en gelijktijdig bezoek voor een beperkt aantal familieleden toegestaan.

‘Hij weet dat ik kom,’ zei ze zachtjes en keek de oudere man recht aan. Hij knikte en liep haar voor naar de kamer. Daar liet hij hen alleen en deed de deur dicht.

In weerwil van zijn principes van respect en discretie kon hij deze keer zich niet weerhouden in de gang te blijven staan.

‘Wat is er?’ vroeg zijn vrouw toen hij een poosje later de huiskamer in kwam.

De Flat

Thou shouldst not have been old till thou hadst been wise.

(Shakespeare, *King Lear*, Iv)

Hij werd 's ochtends zes uur een week voor Kerst 1960 geboren, als derde kind in het jonge slagersgezin. Zijn broer Har was zo'n drieënhalf jaar ouder en zus Maria zat dáár weer drieënhalf jaar boven. Ik ben die broer, Har Thomas.

Onze vader kwam ons tegen zeven uur wekken. 'Jongens, kom gauw. Jullie hebben een broertje; 'breurke' in ons dialect. Dat moment weet ik nog wel, ook vaag dat daar iets ingepakt bij mijn moeder lag, maar meer kan ik er nu niet meer van maken en dan moet je dat ook niet doen.

'Hoe heet-ie?' vroeg ik.

'Raoul,' was het antwoord. Mijn vader zei natuurlijk 'Roel' maar later bleek dat je dat wel anders moest schrijven, destijds een ingewikkelde schrijfwijze voor een eenvoudige naam. Wiens idee dat was geweest, heb ik eigenlijk nooit bewust gevraagd maar ik heb een vermoeden. Niet mijn vaders idee in ieder geval.

Het gekke is dat ik me nauwelijks meer kan herinneren dat wij Raoul bij zijn echte naam noemden. In mijn beleving en die van ieder ander heette hij Broor, de Leemlandse variant van broer, maar dan als naam. Dit bleef zelfs de grondvorm als zijn naam verkleind werd, dan was het Broorke. 'Waar is onze Broorke?' Dat is ook weer bijzonder want de Leemlandse verkleining van 'broor' is 'breurke'. Zijn afgeleide naam was kennelijk al snel verzelfstandigd. In feite komt de naam Broer trouwens vooral in Midden-Leemland regelmatig voor, tenminste voorheen in enig verleden. Mijn vader had zelf een neef in Heytse die Broer heette in plaats van zijn formele naam Gerard. En nu denk ik plotseling aan Johan Neeskens, die in zijn beginperiode bij Ajax door de oudere spelers liefkozend met Broertje werd aangesproken, al is dit weer net iets anders.

Mijn vader had sowieso de op zich grappige gewoonte jonge klanten in de slagerij bij een naam te noemen die hem zo te binnen schoot. 'Wat zal 't zeen, Sjefke?' Jongens waren à l'improviste Sjef(ke), Lei(ke), Thei(ke), Pierre(ke). Meisjes heetten in het algemeen Mieke. 'Zèk 't 's, Mieke.' Daar was hij minder inventief mee, of gewoon heel tevreden met Mieke. Voor mijn moeder had hij niettemin een unieke variant doorgevoerd. Zij heette Francisca en werd Fransje genoemd. Die naam gebruikte hij weliswaar als hij haar rechtstreeks thuis aansprak, maar in het bijzijn van anderen werd ze plotseling Nel. Mijn moeder hanteerde de persoonlijke presentatie van een dame(tje). Zij vond dat zij afkomstig was van een gegoede middenstandsfamilie uit Wieërt. Zij was de jongste geweest in een groot gezin. Haar talrijke broers en zussen stonden zich in tegenstelling tot haar helemaal niet zo voor op vermeende afkomst. Wij woonden boven de slagerij en op een gegeven moment was mijn moeder met antiek begonnen, die ze dan uitstalde en verkocht in het achterdeel van het huis. In de slagerijetalage was echter een klein hoekje voor wat antieke spulletjes ingeruimd en eigenlijk was zij ook al snel bekend als 'antiquair'. Als gegadigden zich meldden in de slagerij, riep mijn vader door de intercom naar boven: 'Nel, ouwe puin!' Uiteraard veroorzaakte dat doorgaans enige hilariteit, en mijn moeder keek dan gewoontegetrouw wat verstoord, maar ondertussen was ze Nel en bleef ze Nel.

Broor is dood nu. Zijn kaartje droeg de volgende tekst op de omslag: *Raoul Thomas, Broor genaamd; 1960 – 20__*. Al zijn jarenlange vrienden, voornamelijk uiteindelijk van horecaanse inslag, vroegen verbouwereerd: 'Heette Broor Raoul?! Werkelijk nooit geweten.'

Die zaterdag eind oktober waren Bee en ik 's ochtends half elf bij hem in de eet- en verblijfzaal van revalidatiekliniek Avanza. Hij zat al klaar in zijn rolstoel aan de grote tafel en begon meteen ook maar goedmoedig te mopperen, 'knoteren', dat we er om tien uur hadden moeten zijn. 'We zijn er,' antwoordde ik,

‘en daar kun je al blij genoeg om zijn, lastige beer.’ Dat soort replek beviel hem wel en hij toverde zijn bekende licht ironische grijns op zijn gezicht. The man with the child in his eyes, dacht ik onwillekeurig. Ik pakte zijn schouders vast. Het was inmiddels gewoonte samen wat uitgebreider koffie te drinken op zaterdagochtend. Vrijdags had ik hem gevraagd wat voor vlaai ik moest meenemen. ‘Maakt niet uit, als er maar veel slagroom op zit,’ had hij gezegd. Het was echte rijstevlaai met slagroom van de bakker geworden. Bee telde de andere patiënten in de ruimte en sneed de vlaai aan. Inderdaad, de anderen stelden hun rolstoelen meteen al wat strategischer op. Er kwamen een paar zoemetjes dichterbij. Het was hard werken samen met Bee: niet alleen de vlaai verdelen maar ook alle knoeipartijen voorkomen en verhelpen. Bij een enkeling moesten we de slagroom tot achter de oren wegvegen. Na gedane arbeid kwamen Bee en ik eindelijk zelf aan onze kop koffie toe. We zaten aan weerszijden van Broor. Hij voelde zich altijd een heer als mensen om hem heen zaten, en zeker als ze er ook nog speciaal voor hem waren, om wat voor reden dan ook.

‘Zeg Har,’ begon hij plotseling, goed verstaanbaar. Ik zat opzettelijk links van hem. Dan was hij gedwongen ook zijn linker-oog te gebruiken en moest hij zich helemaal naar mij toe wenden.

‘Zeg Har, jij denkt zeker dat je me al kwijt bent?’

‘Hoe bedoel je?’

‘Ja, de koffietafel is meestal achteraf.’

In de namiddag om vier uur kregen we telefoon. Broor was overleden. Had in de verblijfzaal in zijn stoel een hartstilstand gehad. Was meteen weg geweest.

Op een maandagavond halverwege augustus kreeg Broor een herseninfarct. Op vrijdagochtend, drieënhalve dag later, vonden we hem pas in zijn flat op de derde verdieping. De deur naar het balkon stond open. Hondje Toppie zat stil en trouw met grote ogen naast hem. Hij had in dezelfde lijdzame houding

een uur lang boren en kloppen en slaan ondergaan. Het was niet makkelijk gebleken de deur open te breken. Omdat Toppie mij kende, bleef hij vervolgens dicht bij me in de buurt, ondertussen keek hij steeds ook naar zijn baasje daar op de grond tussen de onbeschrijflijke tekenen van een veldslag. Af en toe trippelde hij naar Broor toe en drukte zijn snoetje tegen hem aan.

Hij lag daar tussen de bank, het televisiemeubel en de compleet vernielde antieke salontafel. Er lag papier om hem heen, geplette zakken met chips en dergelijke, een halfvolle literfles water, een driekwart volle fles coca, een asbak, as, sigarettenstompen ... De flessen waren dicht. Er waren geen vochtplekken op de vloer. De eeuwenoude salontafel had geen blad meer. Dát lag namelijk een paar meter verder los en omgekeerd op de vloer. Eén lade van de tafel was eruit getrokken en volledig stuk. Broor lag vol wonden, geronnen bloed, enorme blauwe plekken en bijna zwarte delen van zijn rechter arm en hand. Zijn flink gebruikte huid zag nu gelig, grijs en uitgedroogd. Zijn gezicht was grijs-wit en vertrokken van verstilde pijn en wanhoop. Het bleek snel dat hij links verlamd was. Zijn gezicht hing scheef en linker arm en been functioneerden niet. Hij was naakt. Niet lang nadat we waren binnengekomen en nadat ik hem snel had bekeken en een paar woorden met hem had gewisseld, legde ik een deken over hem heen. Ik vroeg me af waarom hij naakt was.

In de keuken stond een gaspitiel te branden, al vier dagen lang. De rest van het appartement toonde alle kenmerken van een ongekende, groteske doodstrijd. Hij wist later te vertellen dat hij exact zevenendertig keer had geprobeerd zich op te richten maar het gewoon niet lukte. De ambulance kwam, een nieuw slot werd gemonteerd, Broor vertrok. We trokken de deur dicht en gingen hem na naar de zogeheten SEH, SpoedEisende Hulp. Maar ... we hadden méér geconstateerd in het appartement. De antwoorden daarop kwamen ons later pas toe.

We gingen hem na naar de SEH. Nou, niet direct. Broor ging wèl direct aan het infuus in de ambulance. In het ziekenhuis

zou hij eerst helemaal onderzocht en gescand worden. Dat kon zeker een aantal uren in beslag nemen. Maria wilde zodoende eerst naar haar huis om onder andere kleding en toiletpullen te halen. Oh nee, die hadden we op de valreep al uit de flat bijeengescharreld. Zij moest wel haar hulp in haar kledingzaak instrueren. Ik had me daarentegen ontfermd over Toppie en zou één à twee uur later gaan.

De ambulanceverplegers waren een man en een vrouw. De vrouw had Broor meteen, terwijl hij nog op de grond lag, de gebruikelijke bewustzijnsvragen gesteld. Hij was moeilijk te verstaan. Het kwam hierop neer.

‘Meneer Thomas, kunt u praten?’ In het Leemlands is ‘u’ ‘geer’ of ‘g’r’ maar ‘uch’ als het object is. ‘Meneer Thomas, kènt g’r kalle?’

‘Jao.’ (Ja.)

‘We gaan u dadelijk vocht toedienen maar ik moet u eerst een paar vragen stellen. Is dat goed?’

‘Ja.’

‘Hoe heet u?’

‘Heb je net zelf gezegd,’ bracht hij moeilijk verstaanbaar uit. Ik kon mijn lach niet onderdrukken. Zijn linkerhelft bleek goeddeels verlamd. Dat zag je meteen aan het gezicht. Hij moet ook een onnoemelijke dorst hebben gehad.

‘Dat klopt maar ik wil het toch van u horen.’

‘Broor Thomas.’

‘Broor?’

‘Ja. Niet goed?’

‘Jawel, jawel. Woont u hier alleen?’

‘Nee, Toppie en m’n dochter, af en toe. Hè, Top?’ Hij leek zelfs in deze horror-toestand blij dat iemand tegen hem praatte, aandacht voor hem had.

‘Wat zegt u?’

‘Toppie.’

‘Het hondje?’

‘Ja.’

'Verder nog iemand?'

'M'n dochter. Leefke. Soms.'

'Leefke?'

'Is Leemlands.'

'Heb ik nooit gehoord. Maar ze héét zo?'

'Is Lieve in België.'

'Wat zegt u?'

'Laat maar.' Hij maakte heel vaag een wegveeggebaar met zijn rechterhand.

'Oh. Wat is uw adres?'

'Hier.'

'Ja, maar u moet het zeggen.'

'Gerbergaplein 12.' Dat was een zware bevalling, dit uit te spreken. 'Gewega twaav,' klonk het.

'Goed. Wanneer bent u geboren?' Zijn toestand was erbarmelijk maar hij was verrassend goed bij. De datum volgde exact, met als toevoeging zes uur 's morgens.

'U hebt hier lang gelegen. Bent u nog in slaap gevallen de afgelopen dagen?' vroeg de verpleegster.

'Nee.'

'Bent u al die tijd wakker geweest?' Hij zocht oogcontact met mij.

'Ja. Ik weet alles.' Ik zag dat het de vrouw wat deed. Ze schakelde om.

'Ik ga u even schoon maken en wat kleren aandoen. Ja?' Hij had die vier dagen naakt gelegen. Hij moest het ook nog flink koud hebben gehad. Misschien voelde hij dat niet eens meer.

Broor werd uiteindelijk in een stevige rolstoel met kantelwielen vastgesjord en het trappenhuis ingereden. Hij viel in die stoel onmiddellijk in slaap. Toppie sprong op zijn schoot. Ik liet hem even maar pakte hem weg bij de trap. Het vehicle moest drie verdiepingen naar beneden. De kantelwielen maakten de trappen begaanbaar maar ik moest toch duchtig assisteren. Toppie hield alles in de gaten en bleef langszij. Broor sliep en hoefde

zich nergens druk om te maken maar eenmaal beneden bij de ambulance gingen de ogen langzaam open en keek hij me plotseling verschrikt aan.

‘Har, Toppie?’

‘Ik neem hem mee. Ik zorg voor hem. Maak je geen zorgen. We gaan dadelijk wat over je ouwehoeren. Goed?’ Hij keek me intens opgelucht aan.

‘Good,’ gromde hij. (Leemlands)

Hij werd de ambulance in gerold en geïnstalleerd aan het in-fuus. Ik draaide me half om, klaar om terug het trappenhuis in te gaan naar het appartement op de derde etage en stak nog even mijn arm op naar hem. Broor reageerde met zijn rechterhand en bewoog zijn vingers. Dat deed hij eerder nooit, ik deed dat echter vaak op ietwat ironische vrouwelijke manier. Hij deed me goddorie na, zijn rechter mondhoek in een flauwe grijns!

Toppie twijfelde even tussen de ambulance en mij maar volgde me al snel naar boven. In de kamer trof ik Maria aan en de mevrouw van de woningstichting, Marlie wist ik inmiddels. Huismeester Jan liep ook nog rond.

‘Kom hier maar eens kijken,’ zei Jan en hij maakte aanstalten de wc-deur open te trekken.

‘Neeee!’ riepen Maria en ik in koor. ‘Nu niet. We willen het niet zien.’ De flat was in onze ogen serieus vervuild. Marlie was iets meer gewend en kwalificeerde het als ‘licht onderkomen’. Hij woonde er al vier jaar maar ik was pas twee weken eerder voor het eerst bij hem geweest. Hij kwam wel regelmatig bij mij. Zijn vorige woning was ook allengs een puinhoop geworden en dat had me gechoqueerd.

‘Dat heb ik nog nooit gezien,’ ging Jan dan maar over in een beschrijving. ‘Hier is wat gebeurd, zeg!’

‘Vertel dan maar, Jan. Ik hoef het niet te zien.’

‘Alles wat je je kunt bedenken en overal heel donker bloed.’

‘Bloed? ... Nou, we horen of zien het later wel.’ Broor had wel wonden maar ik kon me niet voorstellen hoe die op de wc hadden kunnen ontstaan of hoe hij in zijn verlamde toestand op de

wc had kunnen komen. We liepen naar zijn slaapkamer. Alles lag omver, een kledingrek, de kleren, een kastdeur uit zijn verband gerukt, de matras met bruin verkleurd bloed besmeurd. Ook in de hal lagen bloedsporen, alsof hij zich voortgesleept had. De keuken was wel rommelig en vettig maar liet verder niks ongevoons zien, behalve dan de brandende gaspit. Qua eten kwam hij niks tekort, genoeg voorraad van alles, op rekken, in kastjes en in koelkast en vriezer. In de hal lag een geopende buidel met een berg twee-euromuntstukken. Dat was raar. Ik had namelijk al eens eerder in cafeetjes waar hij kwam, gevraagd of hij aan de gokkasten zat. Niemand kon dat bevestigen.

‘Hoe gaat dit verder?’ vroeg ik aan Marlie.

‘Ja, eerlijk gezegd denk ik dat hij hier niet terug kan. Daar hoeven we ons niks over wijs te maken.’

‘Nee,’ vulde ik aan, ‘die trappen komt hij toch al niet meer op.’

‘Hij heeft een flinke huurachterstand,’ vervolgde ze. ‘Die is hij wel aan het wegwerken. Hij heeft daarover afspraken met een collegaatje gemaakt.’

‘Hoeveel?’

‘Op dit moment zo’n €2500.’

‘Tjee, staat dat al langer?’

‘Een paar jaar. Het is meer geweest.’

‘Nou, dat gaat alleen nog maar toenemen. Hij heeft een nulurencontract. Wat moeten we doen?’

‘Daar was ik al bang voor. Voorlopig even niks. Het ligt eraan wat er in het ziekenhuis uit komt. En of hij nog een revalidatietraject ingaat.’

‘Ik zal meteen maar duidelijk zijn,’ zei ik, ‘ik ga dergelijke kosten niet op me nemen. Dat wil ik niet en dat kan ik niet.’

‘Ik ook niet!’ riep Maria.

‘En zijn wij bevoegd om de flat op te zeggen?’ vroeg ik.

‘Nee, want dan is hij formeel dakloos. Dat moet een arts aangeven, in het ziekenhuis of in de revalidatiekliniek.’

‘Dus we kunnen hier ook maar beter overal van afblijven. Op-

ruimen en poetsen ben ik in ieder geval niet van plan.' Marlie grinnikte.

'Nee, ik denk dat dit eerlijk gezegd later in het geheel moet worden meegenomen,' antwoordde ze. De slotenmaker had een nieuw slot gemonteerd. 'Hier, ik geef jullie de nieuwe sleutels, drie stuks. Ik zou er geen aan de dochter geven.'

'Wat mogen we hier wèl doen?' vroeg Maria.

'Ik zou wat persoonlijk spulletjes en foto's meenemen. Documenten kun je beter laten liggen. Misschien moet dat nog onderzocht worden. De dochter kan eventueel met jullie erbij ook wat persoonlijke bezittingen ophalen.'

We wisselden gegevens uit en zouden in contact blijven. Marlie ging en we bleven met beheerder Jan achter.

'Hij heeft lang gelegen, hè Jan?'

'Ja, dat er wat op die maandagavond aan de hand was, dat wisten we. Iedereen zal ervan uitgegaan zijn dat het weer tijd was met zijn dochter. Er is vreselijk geschreeuwd en de onderen bovenburen hebben enorme klappen gehoord. En dat bleef maar doorgaan.'

'Is niemand gaan kijken?'

'Nee, de onderbuurman wilde op gegeven moment naar boven gaan maar toen hield het net op.'

'Tja, daar hebben we nu toch allemaal niks meer aan.'

'Maar ik moet jullie wat vertellen,' zei Jan. 'We hadden hier in de buurt graag met Broor van doen maar die dochter van hem, als het mis gaat, dan is die de laatste nagel aan zijn doodskist geweest. Dat kan ik je vertellen!'

Ik kreeg koude rillingen over mijn rug. Maria begon te blazen en drukke bewegingen te maken.

'Ze is op vakantie met het gezin van een vriendinnetje, naar Spanje,' zei ik.

'Ja, dat weet ik nu,' zei Jan. 'Dat vriendinnetje kennen we hier.'

'Woonde ze weer hier?' vroeg ik maar gauw.

'De laatste maand wel grotendeels. Ze kon hier doen wat ze

wilde, heej. Hij was nog niet weg voor een rit met de bestelauto en dan kwam er een zwart autootje met zo'n getint ventje voorrijden. Petje op, je kent dat wel. En even later stond zij beneden ernaast. Dan werd er wat onderhandeld, stond ze wat te draaien en giechelen en dan ging ze weer naar binnen met een pakje in de hand. Tien minuten dáárna stond ze met dat vriendinnetje van d'r op het balkon te dansen ... nou ja, kronkelen, zeg maar. De muziek keihard aan. Je kent dat wel, heej.'

Maria begon te vloeken. 'Ze komt er niet meer in!' tierde ze.

'En je wil niet weten wat zich hier de laatste tijd afspeelde als Broor wèl thuis was!' Jan was op stoom. 'Ruzies! Ruzies! Onge-lofelijk. Ja, ik zeg het je.'

'Zei daar niemand iets van?'

'Ja, tuurlijk wel. Maar hij kon haar ook niet aan. En brutáál dat dat kind is! Had ze laatst een vuilniszak in het trappenhuis voor haar deur gezet. De maden kropen er uit. Interesseeerde haar niks, daar liep ze gewoon aan voorbij. Toen heb ik haar gezegd dat ze die in de kliko moet doen. Nou, je wil niet weten, ik kréég toch een mond terug. En weet je wat ze deed? Ze schopte die zak gewoon de trap af. Zo, zei ze, is-ie al een eindje op weg.' Hij pauzeerde even. 'Nu jij en dan ik?' sloot hij af.

'Afschuwelijk, Jan. Maar dát doet juist die rommel van dat pettenmannetje.'

'En laatst is Broor toch een week weggemoeten naar Zweden, bestellingen leveren? Denk jij dat ze één keer met het hondje naar buiten is geweest?' Heel even probeerde ik me een voorstelling van de situatie binnenshuis te maken, maar schudde het snel van me af. Het woord patroon kwam even in me op, maar wist het niet te plaatsen. Meteen ook realiseerde ik me dat we nergens in de puinhoop uitwerpselen of plasplekken hadden gezien. Ik liep als automatisch naar het balkon, de deur vanuit de kamer stond open. Ja, daar lagen ze en ook de plekken met donkergeel ingedroogde randen. Toppie wist wel waar hij zo nodig zijn gedoetje kwijt kon. Goed getraind in zelfredzaamheid. Er stonden een paar terrasstoelen schots en scheef en er

lagen twee vieze verschoten kussens. Toppie was meegelopen naar het balkon en keek me schuin omhoog aan.

‘Ga je dadelijk met Har mee, manneke?’ Hij bleef me vol verwachting aankijken, verzette zijn voetjes wat en duwde zijn lijfje tegen mijn onderbeen. Ik schrok en dacht aan voer en water. De flexicord had ik in de hal gezien. Ik had de waterbak in de keuken al vrijwel meteen na binnenkomst gevuld. Merkwaaardig genoeg had Toppie er niet veel uit gedronken.

‘Ja, ik kan dan beter maar gaan en voor dit schepseltje zorgen,’ zei ik. ‘Ik zou je graag erbij hebben als we de volgende keren de flat ingaan, Jan. Is dat goed?’

‘Ja, prima. Geen probleem. Je weet me te vinden.’ Hij had ons al uitgelegd waar hij te vinden was, in het bejaardenbungalowtje schuin tegenover de flat. ‘Maar als ik nog wat vragen mag? Jij was gisteravond rond een uur of tien toch ook hier bij de flat, heej?’ Maria keek verbaasd.

‘Klopt. Tonnie, de moeder van Leefke, had me gebeld. Leefke had vanuit Spanje al een paar dagen haar vader niet kunnen bereiken. Zij maakte zich zorgen.’

‘Oh?’ zei Jan.

‘Oh?’ zei Maria.

‘Ze vroeg of ik wilde gaan kijken. Daar had ik eerlijk gezegd niet zoveel zin in. Ik zei dat ze vast ruzie hadden gehad, want een paar weken geleden heeft hij me globaal aangegeven dat hij problemen met haar had. Of zoiets.’

Broor had me op een ochtend voor het blok gezet hem te helpen een zitbank die hij op de kop had getikt in de kelderberging te sjoeren. Hij wist dat ik op dat moment thuis was. Daarna, rond twaalf uur, had ik gezegd: Vooruit, dan doe me maar een kop koffie. Het was smerig in de flat, ofschoon hij van vroeger uit leuke gezellige meubels en spullen had. Leefke lag met half-open deur bewusteloos op haar bed. Broor zei dat ze tegenwoordig alleen nog maar uitging tot een uur of vijf en verder sliep en hing. School, daar had ze al een jaar niks meer aan gedaan en de zorg was met haar bezig. Hij bracht zoiets als een fait accompli,

alsof het aan het kind lag en hij er ook niks meer aan kon doen. Tegelijkertijd wist hij hoe ik erover dacht en had hij in zijn achterhoofd dat mijn kinderen met een rijk sociaal leven alle drie een pittige academische studie hadden gedaan. Ik zei er niks op, vergelijkingen uitspreken was moeilijk en eigenlijk ook zinloos.

‘Maar je was wel hier,’ vervolgde Jan.

‘Ja, ik keek naar boven. De schemerlampen waren aan en de balkondeur stond open. Toppie had me gezien en blafte naar me. Ik belde beneden aan en de haldeur naar het trappenhuis ging open. Boven heb ik drie keer met tussenpozen gebeld. En dan riep hij iets als “ich kôm!” Dat klonk alsof hij volkomen lazarus was. Want hij kwam niet. Ik dacht: óf hij schaamt zich een beetje, óf hij heeft wat met de baas gehad en is zich aan het platzuipen. Dat-ie maar verrekt. Ik ga morgen wel als hij zijn roes heeft uitgeslapen.’

‘Weet je wie de deur beneden voor je heeft geopend?’ onderbrak Jan. ‘Leo, zijn onderbuurman. Die houdt altijd al alles in de gaten.’

Er schoot van alles door hoofd en lijf. Waarom was de onderbuurman niet even naar me toegekomen nadat hij op het toegangsknopje had gedrukt? Had ik me zelf gedrukt, had ik kunnen weten dat er meer aan de hand was? Ergens wél, maar Broor had me toch het gebouw in gelaten, dacht ik op dat moment? En hij had nog geroepen.

‘Weet je wat hij heeft geroepen?’ zei Jan. Hij raadde mijn gedachten. ‘Hij riep niet “ich kôm”, hij riep “kô...m!” Hij riep om hulp!’ Maar Jan weet ook alles, dacht ik onwillekeurig, en heeft alles gezien. En hetzelfde eerder gehoord? En dat hij hulp nodig had, dat wist waarschijnlijk iedereen in de buurt al een paar dagen.

Ik was de ochtend erna, deze vrijdagochtend, om tien uur weer bij de flat. Ik drukte op de bel en al snel was iemand me de haldeur komen openmaken. Dat bleek later Marlie te zijn. Jan stond bij de appartementsdeur van Broor, de slotenmaker was in aantocht. Ze hadden nog van veraf wat geluid gehoord

maar nu al een tijdje niet meer. Ik achtte het niet denkbeeldig dat Broor inmiddels lag te sterven of gestorven was. En belde Maria. Zij was er binnen een kwartier. We zaten en stonden in het trappenhuis terwijl de slotenman nog hevig in de weer was. Meteen was Maria's aanwezigheid alom. Ze ging er vanuit dat Broor binnen reeds overleden was en schoot los. Binnen vijf minuten wist iedereen dat zij de oudste was, Broor eigenlijk heel intelligent was, naar het atheneum was gegaan, slager geworden, net als zijn vader, precies zijn vader was, nooit het vroege verlies van zijn vader had kunnen verwerken, jarenlang een ton per jaar verdiende als topvertegenwoordiger van vleeskruiden, maar ja, afgeleden was, alcohol, verdriet, eenzaamheid enzovoort. Patroon, dacht ik. Kut patroon.

‘Jan, we kunnen er allemaal niks meer aan doen. En het is de vraag of we eerder nog wat hadden kunnen doen. Het is niet vreemd dat hem dit is overkomen. Het had ook een hartinfarct kunnen zijn.’

‘Dat denk ik ook,’ zei Jan.